

Petőfi Sándor szobrának avatása Ungváron

- 1990. szeptember 29. -

Az alábbiakban válogatást közlünk az avatóünnepségen elhangzott beszédekből.

Elsőként Fodó Sándor, a KMKSZ elnöke lépett a mikrofonhoz:

- Mélyen tisztelt Elnök úr, tisztelt Leonyid Kravcsuk, tisztelt vendégeink, barátaink! Engedjétek meg, hogy a Kárpátaljai Magyar Kultúrális Szövetség nevében szeretettel üdvözöljem kedves vendégeinket, mindenkit, aki megtisztelt bennünket azzal, hogy jelen van ezen az ünnepen. Mert ünnep ez, ünnep, nemcsak Ungvár város lakossága és magyarsága számára, de

ünnep ez az egész Kárpátalja magyarsága számára, sőt az egyetemes magyarság számára is.

Elnök úr, külön köszönjük Önnek, hogy jelenlétével megtisztelt bennünket, ezzel az ünnep fényét növeli, egyetemes magyar jellegűvé teszi. Köszönjük mégegyszer, minden kárpátaljai magyar nevében.

Külön örömet jelent számunkra, hogy ezen az ünnepen részt vesz az Ukrán Köztársaság elnöke, Leonyid Kravcsuk. Ezt a gesztust, amely példa nélküli a maga nemében, úgy értékeljük, hogy nemcsak a Magyar Köztársaság elnökének szól, hanem nekünk is, a kárpátaljai magyaroknak. Szeretnénk hinni, hogy azt jelenti, a Köztársaság vezetői tudatában vannak annak, hogy a két ország közötti jószomszédi, baráti kapcsolatok ügyében a kárpátaljai magyarság a hid szerepét játssza.

Külön szeretném köszönteni külföldi vendégeinket, akik az összes környező országban élő magyarságot képviselik. Ennek az ünnepnek az egyetemességét ez is jelzi. Köszönöm mindenkinek, aki eljött!

A Városi Tanács nevében a vendégeket, egybegyűlteket a Tanács elnöke, Landovszki Emil üdvözli:

- Tisztelt Elnök úr, tisztelt - még egyszer - Elnök úr, üdvözlöm Önöket, köszöntöm az egybegyűlteket! Ez a nap az egység ünnepe. Évszázadok óta ezen a földön vállvetve harcoltak, éltek, osztották örömeiket és bánatukat magyarok és ukránok, ruszinok és szlovákok. Voltak idők, amikor minket mesterségesen meg akartak osztani, voltak idők, amikor különböző ünnepeket, hősokeket varrtak a nyakunkba. Ez a mai ünnepség - népi ünnepség, a nagy magyar költő, Petőfi Sándor tiszteletére rendeztük.

A világ forradalmi és demokrata költői között az egyik előkelő helyet a mi népünk számára is Petőfi Sándor foglalja el. Petőfi Sándor a magyarság számára azt jelenti, amit az ukránoknak Sevcsenko, a lengyeleknek Miczkievic, az oroszoknak Puskin. Ő az a költő, aki a leghűbben tükrözte a magyarság gondjait, problémáit, bánatát. Petőfi forradalmár költő; ő szólaltatta meg leghűbben a forradalmi eszméket, ezért neve örökké élni fog, fénye nem halványul. Petőfi olyan költő, akinek költészete óriási hatást gyakorolt az egész magyarság történetére. Ezzel a költő dicsősége, híre messze túllépte Magyarország határait.

Petőfi Sándor az a költő, aki 150 évvel ezelőtt járt vidékünkön. Igen, ő volt itt, Ungváron, látta az itt élő embereket. Petőfi Sándor ma visszatért Ungvárra, hozzánk. Mától emlékműve, szobra itt fog állni ebben a parkban. Ide jönnek majd gyermekek és felnőttek, ungváriak és a város vendégei, hogy tisztelegjenek a nagy forradalmár költő emléke előtt. Jelképerejű, hogy Petőfi Sándor akkor tért vissza ide, hozzánk, amikor nálunk először igazán demokratikusan választott tanácsok vették kezükbe a hatalmat, és új napot nyitnak a nemzetiségi kérdés megoldása terén is. Mi mindent elkövetünk a magyarság, a kárpátaljai magyarság forradalmiságának megőrzése érdekében, és jellegzetes, hagyományos kultúrájának ápolása terén. Szeretnénk hinni, hogy most, amikor rengeteg szociális probléma is felgyülemlt megyeszékhelyünkön, a köztársaság vezetői megadnak nekünk minden segítséget. Ungvár, a szuverén, független Ukrajna nyugati kapuja, az a kapu, amelyen Ukrajna is elindul Európa felé. Ez az ünnep is bizonyítja azt, hogy csak egységben, együtt, barátságban tudjuk megoldani azokat a problémákat, melyek előttünk állnak.

Tisztelt Elnök úr, üdvözljük Önt itt, ősi házunkban, és hisszük, hogy az Ön látogatása elősegíti a népeink közötti barátság további erő-

sítését. Tisztelt Legfelsőbb Tanács Elnöke, szeretnénk, ha Ön most itt megismerné a kárpátaljai nép lelkét, gondolatvilágát, megértené azt, hogy itt mi élni akarunk, alkotni - szabadon és békében.

A szó mélyen tisztelt vendégünké, a Magyar Köztársaság Elnökéé,
Göncz Árpádé:

- Honfitársaim, magyar testvéreim! Különös jelentőségűnek érzem, hogy három ölelköző himnusz elhangzása után beszélhetek önökhöz. Különös jelentőségűnek érzem, hogy együtt ünnepel velünk Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának Elnöke, és ünnepünket megtisztelte jelenlétével a Szovjetunió magyarországi nagykövete. Talán tökéletesen érthető ez, hiszen Petőfi, aki a mi szabadságharcunk jelképe, és számunkra nem egy nagy magyar költő, hanem a magyar költő, a Világszabadságért is meghalt, nemcsak Magyarország szabadságáért.

Boldog vagyok, hogy Magyarország, a Kárpát-medence legszebb Petőfi-szobra áll itt, ezen a téren. Ferenczy Béni nem protokoll-szobrot alkotott. Ez a szobor nem frázisok Petőfijét ábrázolja. Ez a szobor azt a Petőfit ábrázolja, azt a vékonypénzű költőt, aki elindult - talán - a jövője, - talán - a sorsa, - talán - mindannyiunk jövője felé. Az útján az első lépés babérra taposva indult, mert számára nem a babér, hanem az ügy volt a fontos. Ez a Petőfi még valamit mond nekünk: tudjuk, Petőfi édesanyja szlovák, édesapja szerb származék volt; Petőfi vállalta a magyarságot, és bebizonyította, hogy magyarnak lenni mindenekeelőtt nem származás, hanem sorsvállalás kérdése. Számomra itt ez különösen fontos. Körülnézek az itt álló ezreken, akik magyarnak vallják és magyarnak érzik magukat, akik megőrizték a magyar világukat; akkor őrizték meg a magyarságukat, amikor magyarnak lenni áldozatot jelentett, talán tudatosan, talán ösztönösen követték Petőfi lépteit. Meg kell mondanom, mély tisztelettel adózom az önök hűségé-

nek és magyarságának, mint a Magyar Köztársaság választott elnöke, az egész magyar nép nevében. Példát mutattak nekünk, és büszkék vagyunk önökre. Az önök magyarságának fényé miránk hárul vissza.

Meg kell mondanom, két csodálatos nap áll mögöttünk; meleg és eredményes tárgyalások után Kievből jöttünk ide, egy olyan ország fővárosából, amely szintén elindult a demokrácia és a szabadság útján, és biztosra veszem, hogy ennek az útja pontosan ugyanaz lesz, mint a mienk. És a végcélja is ugyanaz. Nem ért hát meglepetésként bennünket, hogy olyan melegen és barátsággal fogadtak, egy olyan ország képviselőjében, amely először ment el kezetszorítani, és az önállóságukat megerősítette. Az a Szovjetunió, amelynek Ukrajna a tagja, az az Ukrajna, amelyikkel mi kezdet szorítottunk, - új Ukrajna és új Szovjetunió - természetes barátunk és természetes szövetségesünk. És hadd mondjam meg, egy olyan magyar nemzeti kisebbség hazája is egyben, amely részese ennek a forradalmi jelentőségű átalakulásnak, amely ezáltal háromszoros felelősséget vállal. Háromszoros felelősséget, éppen úgy, mint a Kárpátok medencéjében élő többi magyar nemzeti kisebbség, mert 1989 óta a magyar kisebbség különböző csoportjai saját kezükbe vették a sorsuk intézését. Immár nem tétlen elszennvedői a sorsuknak, hanem kovácsai a saját jövőjüknek. Mi, Magyarországon élő tízmillió magyar, tanácsot nem tudunk adni nekik, hogyan tegyék, hogyan formálják sorsukat; mi csak segíteni tudunk, és a legna-

JÁNOS VITÉZ.
Irtta
PETŐFI SÁNDOR.

Ára 12 kr. p.p.

gyobb segítség, amit mi adni tudunk, ha Magyarországot virágzó, boldog, szabad és demokratikus országgá formáljuk, és szoros baráti kapcsolatot építünk ki azokkal az országokkal, - jelen esetben Ukrajnával - ahol ez a nemzeti kisebbség él.

Önök, mint a saját sorsuk kovácsai, felelősök - mindenekelőtt - saját népüknek, felelősök az anyaország magyarságának, és felelősök annak a népnek, amelylyel egy évezred óta élnek együtt, és reméljük, egy újabb évezredet fognak elélteni, meleg, őszinte, testvéri barátságban! Jelentősnek tartom a mögöttünk lévő két napot, mert sikerült kimunkálnunk és aláír-

nunk egy olyan megegyezést, amely - talán - ennek az újabb évezrednek az első lépését jelenti. Lehetővé teszi a két ország szabad érintkezését - ennek gyakorlati módszereit már egy hónapon belül kormánybizottság tárgyalása fogja kimunkálni - , lehetővé teszi, hogy kulturális, gazdasági, környezetvédelmi, sport, ifjúsági, társadalmi és minden más kapcsolatot szabadon építsünk egymással, és lehetővé teszi, hogy Önök itt mindazon kollektív és egyéni emberi jogokat élvezhessék, amely megillet egy nemzeti kisebbséget. Nem vagyok jövőbelátó, nem tudom, hogyan fog alakulni a jövő. Ami emberileg lehetséges, azt Ukrajna vezetői és mi megbeszéltük, és elhatározásra jutottunk, közös akarattal, és - me-rem állítani - szeretettel. Engedjék meg, hogy én ezt a bejelentést tegyem mindenekelőtt Petőfi szobra előtt, és hogy ezzel a bejelentéssel adózzak az Önök hihetetlen és tiszteletreméltó hűsége előtt. Köszönöm szépen a figyelmüket!

A szó az Ukrán Legfelsőbb Tanács elnökéé, Leonyid Kravcsuké:

- Tisztelt elvtársak, szeretett barátaink! Ma ukrán földön lepleztük le a magyar irodalom géniuszának, a nagy magyar költőnek, Petőfi Sándornak szobrát. Örülünk annak, hogy Ungváron állni fog ez az emlékmű. Az olyan nagy költő-alakok, mint Petőfi, nemcsak a magyarságéi, hanem az egész világiéi. Túllépték saját hazájuk határait. Petőfi mindössze huszonhat éves volt akkor, amikor elesett a harcmezőn mint forradalmár költő. Több mint nyolcszázötven verse koszorúzza a magyar irodalmat, és lett az egész világirodalom értéke.

Petőfi, mint a mi Sevcsenkónk, nagy hazafi volt. "Nincs más Ukrajna, mert nincs más Dnyeper" - írta egykor Sevcsenko --- "Én magyar vagyok, és az öt földrész között nincs még egy Magyarország" - írta egykor Petőfi. Petőfi nagy forradalmár, demokrata, humanista volt; nemcsak a kortársai számára jelentette mindazt, amit ezek a szavak jelentenek, hanem nekünk is, a mai kor embere számára. A két költő forradalmár volt, harcolt és tett a boldogabb jövőért, amelyért mind mi, mind a magyarok itt Ukrajnában és Magyarországon most kezdtük el a harcot.

Szeretném Önöket biztosítani arról, hogy az Elnök úr Ukrajna látogatását történelmi jelentőségű látogatásnak tekinti. Ez egy új időszak kezdete a két szomszédos ország kapcsolatainak erősítésében és elmélyítésében. A mi közös nyilatkozatunkban, melyet szívesen irtunk alá, tükröződ-

nek mindazok a problémák, amelyek a kievi tárgyalások során az asztalra kerültek. Nem kerültük ki a nemzeti kisebbségek problémáját sem, és teljes egyetértést értünk el ebben a kérdésben. Mi megmondtuk egymásnak, és meg akarjuk mondani ma önöknek is, hogy a kárpátaljai, ukrajnai magyarok otthon fogják magukat érezni a jövőben is. Mi magasra értékeljük a vidék magyarságának munkásságát, munkaszeretét és azt a harcot, melyet eddig velünk együtt folytattak. Az elnök úr bejelen-

tette, hogy a Magyar Köztársaság segíteni fogja ezt a nagy folyamatot. Petőfi szobra, mely itt áll, biztosítéka mindennek; nem véletlenül itt a szobor mellett jelentettük be közösen az elnök úrral, hogy ez így van, és ennek így kell lennie! Ez a szobor egyúttal jele is a mi mélységes tiszteletünknek a Magyar Köztársaság iránt.

Befejezésül hadd fejezzem ki tiszteletemet és köszönetemet az Elnök úr előtt, a magyar író előtt, aki lényeges szerepet játszik a magyar jövő építésében!

A Magyarok Világszövetsége nevében Komlós Attiláé a szó:

- Ungvár polgárai és Kárpátalja jelenlegi népe, a Magyarok Világszövetségének a köszöntését hozom. Annak a világszövetségnek, amelyik egyik kezét otthonról, Magyarországról a nyugati országokban szórványban élő magyarok felé nyújtja ki, a másik kezét pedig a kelet-európai országokban nagyobb tömbökben, nemzeti kisebbségben élő magyar testvéreink felé. Mélyen megható és megrendítő ez a mai ünnepség. Magam mögött érzem azoknak a magyaroknak az üdvözlő erejét, szeretetét, támogatását, akik a világ különböző sarkaiban élve most idegondolnak tihozzátok.

Petőfi Sándorról, a mi költőnkéről nagyon sokféleképpen lehet jellemzést adni. Ebben a mai hangulatban, ezekben a napokban az én számomra az ő tanítása két szó: Hűség és Bátorság. Az ő költészete és egész életműve arról tanúskodik, hogy hogyan lehet valaki hű mindahhoz, amit hisz, hogyan lehet valaki hű az anyanyelvhez, a nemzetéhez, és hogyan állhat ki eszméi mellett bátran, egészen a halálig. Máig ható az ő erkölcsi tanítása, amit

Németh László így fogalmazott meg: "Petőfi erkölcsse: Hűség magunkhoz és Bátorság hűségünkhöz!" Úgy érzem, hogy Kárpátalja népe ezzel a hűséggel keresi önmagát, és találja meg önmagát, és minden bátorságával kiáll önazonossága mellett. A Petőfi Sándortól tanult erkölcsiséget azonban nekünk ma még valamivel ki kell egészíteniünk. El kell fogadnunk mások hasonló törekvéseit is, akik a saját önazonosságukat keresik, akik - úgyszintén - hűek akarnak lenni önmagukhoz, és bátran meg akarják vallani önmagukat mások előtt. Lehet, hogy mindez feszültségekkel jár, de a mi népeinknek - éppen Petőfi Sándor tanítása értelmében - nem a feszültségek növelésére, hanem a feszültségek feloldására kell törekednie. Tudnunk kell azt, hogy a mi népeinknek csak egyetlen egy lehetséges jövője van Európában, ha ebbe az Európába közösen, együtt tudunk bevándorolni!

A Magyarok Világszövetsége nevében tehát így hajtom meg a fejem Petőfi Sándor szobra előtt, és az előtt a nép előtt, aki az ő hűségét és az ő bátorságát itt, Kárpátalján ma is példértékűen továbbviszi. Isten áldása legyen valamennyiötökön!

A magyar irótársadalom nevében Pomogáts Béla irodalomtörténészé a szó:

- Kedves barátaim, át szeretném adni a magyarság kulturális és szellemi egységéért dolgozó anyanyelvi konferencia üdvözlését is. Történelmi hónapokat és napokat élünk. Ezek a történelmi napok mindig történelmi pillanatokból épülnek fel. Ilyen történelmi pillanatok vagyunk tanúi most is. Az eddigi évtizedekben, de mondhatjuk azt is, hogy az elmúlt hetven évben Európának ez a része, a Kárpát-medence szobordöntések színhelye volt. Egymás után dőltek le Kossuthnak, Bem tábornoknak, illetve Petőfinek a szobrai. Holott ezekben a szobrokban öltött testet a magyar történelmi örökség, a magyar identitás. Ezek a szobrok adtak otthonosságot, magyar otthonosságot a Kárpát-medencében. Ahogy a keresztény ember járva a világot Szent Péterre vagy Szent Pál szobrára talál, úgy ismerte föl önmagát a magyar a Kárpát-medencében, amikor Kossuthtal vagy Petőfi-vel találkozott.

Eredménynek érezzük tehát, hogy a szobordöntések évtizedei után elkezdődött a szoborállítások korszaka. Köszönet érte Kárpátalja népének, Kárpátalja magyarságának. Azzal, hogy ideállította elénk Petőfi szobrát, felemelte Petőfi örökségét, ezzel mi is felemelhetjük ismét a fejünket.

A kárpátaljai magyarság nevében Tari Józsefé a szó:

- Tisztelt egybegyűltek, testvéreim, magyarok és nem magyarok, igen tisztelt Elnök urak, kedves vendégeink! Kárpátalja jelenkori történelmének igen kimagasló pillanatát élhettük meg most itt. Szűkebb pátriánkban már voltak az idők során olyan időszakok, amikor a közös érdek és eszme történelmi vállalkozásra összehozott bennünket itt, az itt élő különböző nemzetiségeket. Gondolok itt elsősorban Dózsáékra, aztán Rákóczi zászlóbontására, a szabadság-testvériség eszméjének e tá-

jék haladó erőt egy akaratra hozó forradalmára 1848-ban. Ennek a népeket testvéri közösséggé összefogó eszmének legkimagaslóbb géniusza Petőfi Sándor, akinek a szobra körül most itt testvéri kézfogásra összegyűltünk.

Mi magyarok, nem tudom, felmértük-e már, fel tudjuk-e mérni, ki volt Petőfi Sándor, a szabadság eszméjének, az emberiség egységének legnagyobb géniusza. Itt, ezen a tájon, ahol a késői költőtárs, Ady azt mondja: "a Dunatáj(...)szégyenkaloda, ahol a magyar, oláh, szláv bánat mindig csak egy bánat marad".

Föl tudjuk-e mérni helyzetünket, és találkozunk-e végre az eszmebarrikádokon? Az ukrán, ruszin szellem kiválóságai ennek az eszmének a bűvkörében élnek. Így Petőfi, Sevcsenko szobrai itt Ungváron, - remélhetőleg a közeljövőben - egymás mellett, az elnyomott népeket, nemzeteket egységbehozó eszmének a szimbólumai lesznek. Adja Isten, hogy így legyen!

✻

A kárpát-medencei magyar kisebbségek nevében Nagy Béláé, az RMDSZ Bihar megyei elnökéé a szó:

- Tisztelt gyülekezet, hölgyeim és uraim! Itt és most, a Kárpátalján, egy kisebbségi területen Petőfi Sándor szobrát avatjuk. Történik mindez akkor, amikor másutt, de most, ugyancsak kisebbségi területen Petőfi- emlékeket gyaláznak. Gondolok itt arra, amikor márciusban Koltón felrobbantották a Petőfi- emlékművet; július végén pedig Fehéregyházán törték össze a költő szobrát. Nem panaszként emlegetem föl mindezt, csupán jelezni

szeretném a szélsőségeit egy helyzetnek, egy állapotnak, a kárpát-medencei kisebbségi helyzetnek, kisebbségi állapotnak. Annak az útnak az egyenetlenségeit szerettem volna jelezni, amelyen ezek a kisebbségek mégiscsak elindultak. Szeretném hinni, hogy ezen az egyenetlen úton ez a kisebbség nem marad vezetők nélkül. Példa rá ez a mai nap, amikor felelős, hatalommal bíró államférfiak azok, akik föl vállalják a kisebbség képviselői az ügyét. Gödrös és göröngyös ez az út, de a kivezető eszme mindenképpen - s remélem, hogy ezt azok is tudják, akik a vezetést föl vállalták - csakis Petőfi szelleme lehet. Függetlenül attól, hogy ma, bárhol és bárki által Petőfi-émlékeket gyaláznak.

Engedjék meg, hogy egyetlen mondatot fölolvassak abból a levélből, amelyet a Romániai Magyar Ifjúsági Szervezet elnöksége juttatott el ebből az alkalomból, akinek a képviselői nem jöhettek el.

"Petőfi mindannyiunké, Petőfi nem más, mint az egyetemes magyarság kiemelkedő személyisége, az egykori és a mai forradalom jelképe, kárpátaljai, felvidéki, magyarországi, délvidéki, erdélyi magyarok európai szellemének küldötte a világosság, a szabadság felé; Petőfi minden időben és helyen egyaránt a világszabadság fájdalmas óhaja, minden népnek közös történelemformáló akarása."

Ezekkel a gondolatokkal osztozunk az önök örömeiben, mindazoknak a nevében, akik ma a Kárpát-medencében kisebbségi sorban élnek.

